

Fascicula 1.

Iulie—Septembrie 1939.

DIN STUDIILE MELE

ANUL VIII.

IULIE—SEPT.

No. 3.

REVISTA ENCICLO-
PEDICĂ

REVISTA PERIODICA LUNARA

Proprietar și Redactor: Ioan Corbu, Cluj, Strada General Grigorescu 16

Se împarte gratuit.

Inscrisă sub Nr. 93—1938 la Tribunalul Cluj.

Câteva lămuriri. Aparițiunea acestei reviste a fost suprimată în Noembrie 1939 sub regimul, ce-și zicea „al renașterii naționale“ și „al regenerării morale“ al d-lui C. Argetoianu, fără să capăt nieri o decisiune, sau motivare în scris. In locul ei am scos publicațiunea „Din studiile mele“, din cari fascicula 1 cu articolul de mai jos a fost interzisă de cenzură. Mai târziu am dat-o de nou la tipar dupăce vechiul regim a fost promis îmblânzirea censurei, dar a fost interzisă și a doua oară. O tipăresc acum pentru a treia oară sub noul regim, care mi-a dat încuviințarea, să scot din nou revista. Am însemnat cu paranteză [] ștergerile vechii censuri, ca să servească de document. Fascicula 2 „Din studiile mele“ va fi deci Nr. 4 (ultim) din 1939, Anul VIII al Revistei, iar fascicula 3 va fi Nr. 1, Anul IX 1940.

Sibiu, Octombrie 1940 (Piața Unirii Nr. 10, etaj II. apart. 20).

Învățămînt teoretic și învățămînt practic (agricol).

In timpul din urmă a fost scos în vedere ca un eveniment fericit faptul, că copiii țăranilor cercetează școala — cursul supraprimar, până la 73% din cei înscriși. [Dar bucuria ni-s'a redus mult, când am aflat, că acest eveniment fericit s'a ajuns prin „severitatea legală, cu care au fost sancționați cei ce calcă legile“

(părinții copiilor, cari nu cercetează școala). S'a împrutat politicianilor foastelor partide politice, că interveniau pentru a scăpa pe țerani de pedepsele în bani, dictate pentru necercetarea cursului supraprimar, dar că azi nu mai intervine nime, și nu mai pot scăpa de pedepse. Dacă politicianii au intervenit pentru a scăpa pe țerani de aceste pedepse, au făcut un lucru bun — făceau rău, când interveniau pentru a scăpa pe țerani de pedepsele date pentru fierberea vinarsului din porumb. Nu e destul marele desechilibru între prețurile produselor agricole de o parte și ale celor industriale de altă parte, să mai impui țeranului și pedepse în bani, pentru că nu și-a trimis copiii să piardă timpul de-a-surda la cursul sepraprimar și să plătească atâtea cărți scumpe de gramatică, geografie, agricultură rațională..., după cari ei n'au nici un folos, ci numai autorii de manuale!]

Ni-se va obiecta, și am citit și în ziare preamărirea cursului supraprimar de azi, că pe când mai înainte acesta era numai teoretic, deci fără nici un folos pentru plugari, azi ar fi în întregime practic și de folos țeranului. [Realitatea însă e alta. Învățămîntul supraprimar a rămas deocamdată tot așa cum a fost și până acum, nici un studiu încă nu s'a preschimbat în practic și nici nu se va putea schimba. Nici chiar agricultura rațională propusă de agronomi în cursul supraprimar nu e cu nimic mai practică și mai de folos decât până acum, ca să nu mai vorbim de gramatică, geografie, istorie, comput, fizică... cari nu se pot preschimba în practice. Că se accentuează în programa analitică, și i-se dă numele de curs practic, asta încă n'a schimbat nimic. Și atunci nu ni-se pare motivată sancționarea țeranului pentru că nu și-a trimis copiii la cursul supraprimar teoretic, recunoscut că n'a fost bun de nimic.]

Toate studiile cursului supraprimar sunt și nu pot fi decât teoretice, și nu se pot preschimba în practice. Am văzut în „Rev. enciclopedică“ Nr. 1-1939, că chiar și agricultura rațională nu e decât teoretică, [și copiii țeranilor, viitorii plugari nu se aleg din ea cu nimic. Și se așteaptă, că] la aceste cursuri fiii de țerani vor învăța „ce înseamnă a face o cultură agricolă rațională“ (!?). Un agronom cerea să se înființeze pentru coloniști școli de agricultură, pe cari vor căuta să le urmeze înainte de a fi împrăștiți. [Coloniștii și peste tot țeranii n'au lipsă de învățămînt teoretic, ci în primul loc de pămînt, vite, unelte, semințe și folos (rentabilitatea).] Și se mai cere ca plugarii să fie harnici și cumpătați, să nu fie bețivi, ușuratici și prădători.

Învățămîntul practic se face numai „pe teren“, nu în școli. „Primele deprinderi agricole“ le dau copiilor părinții plugari, nu agronomii și maeștrii agricoli. Dacă colonizările în regulă n'au reușit, asta nu s'a întîmplat din lipsă de învățămînt agricol, ci din lipsă de unelte, vite și alte mijloace. [Coloniștii au fost lăsați fără nici un ajutor, numai cu pămîntul, iar în unele locuri ajutoarele date de stat, în loc să ajungă la nevoile coloniștilor, au ajuns în cercetarea parchetului, cum ne-a lămurit

d-l Ministru al agriculturii. De așa agronomi au avut parte coloniștii și împrăștierea.]

În locul școlilor de iarnă pentru copii (cursul supraprimar) și al școlilor inferioare de agricultură, viticultură, horticultură, ni-se spune, că se vor înființa școli pentru formarea de măiestri agricoli specialiști în diferite ramuri de agricultură, precum: măiestri în creșterea vitelor, în lăptărie, facerea brânzeturilor, horticultură... [Măiestri în creșterea vitelor sunt pășunea și finașul, fără de cari măiestrul nu numără nimic. Proprietarul mijlociu, ca și administratorul marilor proprietăți au lipsă, la crescătorile de vite, de servitori ieftini, cari se scoală pe cântatul cocoșilor (iarna), ca și țeranul, ca să dea nutreț la vite, mai apoi să rînească (să care) gunoiul din staul. Măiestrul cu diplomă și salariu boieresc (dacă cineva poate să-l plătească) nu se va deosebi la asemenea servicii.]

Tot așa stă lucrul cu măiestrii în lăptărie, pregătirea brânzeturilor... E un fapt constatat, că țeranul n'are vite cu lapte de ajuns nici pentru nutritul copiilor săi, subnutrirea ne degenerază rasa, deci trebuie înzestrat țeranul cu vite de lapte, [nu cu măiestri în creșterea vitelor, lăptărie, pregătirea brânzeturilor...] Sunt așa de puține ținuturile, unde este lapte de prisos, care nu e valorificat, iar școlile vor da în tot anul cete de măiestri, pe cari nu-i cere nimeni, și cari nu vor afla aplicare în exploatarea agricole, [dar se va prăda visteria statului pentru a-i aplica și căpătu la școlile sătești, ca să facă teorie la infinit, ca și agronomii și măiestrele de toate categoriile (bucătărie, țesătorie...)]

Dar măiestrii în legumărit, pomărit, vierit, unde vor afla aplicare? Cine se ocupă cu aceste ramuri de agricultură, dacă nu va lucra el însuși, ci va aplica și plăti măiestri cu diplomă, nu se va alege cu nici un câștig. Aceste ocupațiuni nu sunt pentru toți plugarii. Fiecare țerancă știe cultiva câteva legume mai de lipsă, și în timpul din urmă am văzut în satul meu, că țerancele au învățat dela soțiile învățătorilor și altor intelectuali a cultiva roșiile, ardeiul... [Așa se învață ocupațiunile agricole, nu pe băncile școlii și nu dela măiestri așa de scump plătiți de stat.]

[Tot așa se pierde în deșert banii statului și a contribuabililor și cu celelalte școli profesionale, cursuri practice, centre, licee industriale... cari nu dau decât diletanți și măiestri, buni de mâncat bugetul statului, ca să îmbete de cap pe elevi cu teorii. Indemnare la o meserie se câștigă numai în lucrătoare, nu în școli, cari nu pot fi decât teoretice. Meseriașii crescuți în lucrătoare, la meseriași de profesiune, sunt mai buni și mai îndemnatici decât cei crescuți în școli. Dacă cei 1274 măiestri plătiți de stat, ca să facă teorie, și-ar face meseria, și ar ținea fiecare câte 2—3 învățăcei ajutați de stat, s'ar face mai mult pentru îndrumarea pe calea profesiunilor, meseriilor, decât cu școlile și cursurile așa de scump plătite. Dar peste tot, se simte oare lipsa

de meseriași? Din contra, nici câți sunt azi nu capătă toți de lucru. Citim în ziare casuri de sinucideri de meseriași din lipsă de lucru și neputința de a-și câștiga pâinea de toate zilele. Deși nu în aceiași proporțiune ca în Apus, dar e cunoscută și la noi lipsa de lucru (șomaj). Cum își vor putea câștiga pâinea mulțimea de meseriași diletanți ieșiți din școalele profesionale, cari nici nu-și precep meseria cum se cade?]

[Se va obiecta, că avem lipsă de meseriași români. Dar la școalele profesionale merg și minoritarii, cari mai curînd își vor face carieră din meseria învățată, pe când Românii vor asalta bugetul statului, ca să fie numiți și plătiți ca măiestri la școale și cursuri pentru a crește la infinit alți măiestri funcționari în sarcina statului.]

[Dar din liceul industrial, ce vor ieși? Cine pierde acolo opt ani cu aceleași studii ca și în liceul teoretic și cu câțiva măiestri diletanți, nu se va aplica simplu lucrător la industrie, la o fabrică. Ni-se arată ca un progres, că azi avem tot mai mulți elevi înscriși la școalele practice. Asta s'a ajuns simplu, schimbând titlul școlilor, ca liceu industrial, comercial, gimnasiu agricol, cari însă au rămas tot așa de teoretice ca și mai înainte; nici un meseriaș, ori agricultor nu iese de acolo. De ce s'ar și face românul meseriaș, când în tot județul se află cel puțin o școală normală și profesională ... din cari se poate face domn (învățător, măiestru...) cu salariu de la stat, ca să facă numai teorie, și să predice la alții lucrul („munca“) nu să lucreze și să asude. (Căminurile de învățare încă sunt pline de minoritari). Indemnurile către tinerime, ca să îmbrățișeze meseriile „bănoase“ și să fugă de salariile „de mizerie“ ale statului, nu prind, căci toți preferă posturile și salariile „de mizerie“ ale statului, ca și indemnătorii (se vede, că au motive binecuvîntate).]

*

[S'a criticat învățămîntul primar (noi avem în vedere pe cel sătesc), că a avut un caracter prea teoretic și că trebuie să i-se dea un caracter practic (agricol). S'a crezut, că aceasta se poate ajunge simplu, dînd titlul de „practic“ cursului supraprimar și accentuînd caracterul practic al școlii. Cei necunoscători de agricultură au crezut, că agricultura e o știință așa de vastă, că-ți trebuie 8 ani de gimnasiu agricol, ca să ți-o poți însuși, și încă tot îți mai trebuie încă 4 ani de academie de agricultură. Am mai arătat, că se pradă miliarde pentru aceasta rătăcire, fără nici un folos, când țeranul duce lipsă de material, de vite și unelte, nu de învățături teoretice. Școala și învățămîntul sunt și vor rămînea teoretice, ori cât se vor boteza „practice“.]

[S'a mai criticat școala primară, că „cunoștințele din ea s'au predat elevilor în așa fel, că ele nu formau un tot armonios, sintetic“ și că „elevii nu puteau lega cunoștințele între ele și nici nu le puteau aplica la viața de toate zilele“. Nu poți lega cunoștințele între ele fără să le stăpânești, cu atît mai puțin

elevul, care încă nu și le-a câștigat pe deplin, ba multe nici nu le înțelege. Cum să vadă atunci legătura dintre ele, care numai filosoful e în stare să o vadă. Aceste cerințe pot fi un ideal pentru liceu și bacaulaureat, dar nu pentru școala primară. Nici învățătorii, în mare parte, nu vor înțelege ce e „un tot armonic, sintetic“, ne-cum elevii lor, cari abia au învățat alfabetul.]

[Mai cer teoreticienii, că „cunoștințele elementare de științe naturale, de zoologie și botanică, fizică și chimie trebuie să se predece având ca punct central de preocupare agricultura cu toate ramurile ei — și așa mai departe...“ Astea sunt toate bune și frumoase în teorie, dar în practică țeranul, ca și până acum, nu va trage nici un folos după ele și după întreg învățămîntul teoretic (botezat „practic“), ca și după „înalta pregătire pedagogică“ a învățătorilor. Se pradă miliarde pentru teorii, fără nici un folos, când sunt atâtea nevoi reale de acoperit.]

Știința de carte e de folos copiilor de țeran numai dacă capătă după ea o funcțiune și salariu, ca învățător, funcționar, măiestru... sau cel puțin primar, pădurar... Altcum știința de carte singură nu e un mijloc de a-ți câștiga pâinea, ci numai un mijloc de a-ți câștiga cultură, care nu poate înlocui pâinea. Pentru țeranul agricultor e prea de ajuns dacă învață alfabetul; din tot programul atât de încărcat ca și în liceu, nu se alege cu nemica. Cursul supraprimar se poate înlocui mai cu folos, cum am arătat prin conferințe de o oară, iarna, în dumineci: zece minute din oară ajung pentru exercițiu în scriere, ca să nu uite alfabetul (sau cel mult o zi pe săptămână, iarna). Și ce folos are din știința de carte? Va citi povești și cel mult gazete. Într'un ziar ne spunea un agronom, că țeranul din Germania, Anglia... citește reviste de agricultură. Le-o fi citind mai mult pentru a-și face fală, căci de ales nu se alege cu nimic din ele, cum am arătat, că nu se alege nici chiar din agricultura rațională. Revistele de agricultură sunt numai pentru agronomi. Un teoretician spunea, că știința de carte e de folos țeranului ca să poată face bilanțul venitelor, și să știe cât poate spesa. Orice țeran cuminte și cruțător știe „cât îi e țolul“ și „cât se poate întinde“, iar pe cel ușuratic și prădător nu-l va face cuminte și păstrător nici un bilanț și nici o contabilitate. Un ziarist zelos scria despre lipsa unui ziar „cotidian“ la sate — ca țeranul să nu mai poată lucra nimic, ci numai să citească gazete.

Am cunoscut din timpul copilăriei mele, în satul meu, un băiat sărac, dar cu multă atragere și sete de carte (din lipsă de mijloace însă n'a putut continua școala). Ca servitor, la oi, păcurar, venea în sat și-și împlea traista de cărți dela bibliotecă. Cumpăra din simbria lui cărți, ca june făcea și versuri poporane, avea o purtare morală foarte bună și o sete de carte nesăturată. Iată un ideal de „țeran luminat“, cum ar spune culturizatorii noștri. Dar toată setea lui de carte și de cultură nu-i era de nici un ajutor pentru câștigarea pâinei în sat, ci din contră o piedecă. Nici nu și-a putut întemeia o familie, căci cititul nu aduce nimic

la bucătărie, și fetele nu prea prețuesc pe cărturarii fără salariu, cari citesc mai bucuros decât „să pună osul la lucru“. Nu s'a putut ferici cu știința de carte la sat și s'a dus la oraș ca servitor de cancelarie, unde se cere și un pic de carte, de purtat scrisori, având un salariu modest, din care s'a putut susține și cumpăra cărți, ba a dăruit și la beserici cărți besericești, dar familie n'a mai putut întemeia.

La casa părinților mei am avut servitor un alt băiat sărac analfabet, dar harnic cumu-i focul (în anul din urmă de servit ne-am fost înțeles să-l învăț alfabetul, dar n'am apucat să-l gătam, când am plecat la studii și a ramas analfabet). Din simbria strinsă ca servitor și-a cumpărat două juninci și s'a însurat, având în curind două vaci cu lapte și jug pentru arat și cărat. Lua pământ în arândă, căci avea puțin. Din vânzarea vitelor însă a cumpărat pământ și și-a putut mărita și înzestra fetele cu pământ și vite.

O soră a mamei a avut doi feciori, cari nici unul n'a vrut să umble la școală, deși nu erau înapoiați de minte, ci destul de descepiți. Mătușa ne spunea: „la copiii mei nu le stă capul la carte, nu vreau să se facă domni, li-s dragi oile și carul cu boii și vreau să fie iconomi“. Viță de plugari harnici și străduitori, cum numai analfabeții pot fi; din plugari mijlocași au ajuns cei mai avuți în sat, stânași de oi, au cumpărat pământ și o casă frumoasă (popască), într'un timp (înainte de bătaia), când atâția plugari știutori de carte („luminați“, cum se spune) foloseau știința scrisului, ca să subscrie cambii (împrumuturi) la toate băncile din județ și jur, așa că o nouă iobăgie amenința țerănimea, cum am arătat la alt loc. Sunt mai buni și mai harnici economi țeranii analfabeți decât cei „luminați“, cu știință de carte. [Vedem că toți fiii de țeran, cari cercetează școalele și cursurile de agricultură, nu mai au atragere pentru agricultură, ca și agronomii, ci pentru posturi salarizate la stat. De asta s'a putut convinge și Ministerul agriculturii, când a desființat școalele inferioare de agricultură. Și unii mai pot vorbi despre „ravagiile înfricoșate ale raciei analfabetismului!“]

Citim în „Viața Basarabiei“ (1-1940) că marele patriot și mecenat Vasile Stroescu își administra estinsele moșii (din venitul cărora a dăruit milioane de lei — aur — pentru scopuri culturale) [fără nici un agronom, ci numai cu vătavi țerani, cari nu șciau nici citi și scrie, necum să citească reviste de agronomie. Intrebat odată că de ce nu-și ia un administrator agronom, a respuns: „dacă-l iau cu carte, trebuie să-i dau și capul, nu numai bani“.]

[Cine pierde timp și bani pentru a învăța carte așteaptă să aibă și ceva folos după ea, iar nu numai pentru ca să] [citească povești. Alții nici n'au gust de citit. Am cunoscut un funcționar căzuse la pat de reumă; l-am cercetat și i-am dus și câteva cărți de citit. Când l-am mai cercetat și l-am întrebat care i-a plăcut mai bine, mi-a spus că nici nu le-a atins, nu-i place să citească de loc (n'avea o singură carte în casă). In

școala primară a fost între cei d'întâi (de aceea l-au trimis părinții la școală mai departe). Dacă ar fi rămas acasă ar fi uitat desigur alfabetul. S'a constatat și în alte țeri că dintre cei ce au învățat a scrie și citi, unii au uitat. Și] e vorba să se estindă obligativitatea învățămîntului primar până la etatea de 21 ani, ca să învețe alfabetul, și să se plătească pentru fiecare clasă primară câte un învățător fără considerare la numărul școlărilor. La școlăle pentru înapoiăți de minte se prevăd 9 ani de învățămînt. [Pentru ce atâtea spese pentru alfabet? Dacă cineva n'are gust să citească, ori n'are timp, ori n'a avut nici un folos, pentru ce să-l astringi să piardă și timp și bani pentru ca să învețe, ori să nu uite alfabetul, ca nu cumva să moară analfabet, în loc să-l lași să-și vadă de nevoile lui, de câștigarea pâinei de toate zilele, care e mai de lipsă decăt alfabetul. (Admitem cursuri pentru soldați, când n'au ce lucra).]

[Pentru înapoiății de minte chiar și alfabetul e un lucș și costisitor și fără nici un folos, ca să nu mai vorbim de gramatică și a. Cine are avere și îi trbue acest lucș, să-și plătească învățătorii (profesorii) — statul nu poate fi îndatorat să plătească lucș (școlăle de surdomuți sunt cu totul de altă natură). După absolvarea celor 9 ani de școală (în etate de 16 ani) cine va ținea și îmbrăca, cum au fost învățați la școală, pe cei fără avere, și pentru cari servicii? căci de știința lor de carte (dacă și-au însușit-o) n'are lipsă nimeni, când sunt atâția titrați, cari nu capătă un post. Vor rămânea tot în sarcina statului, sau a comunelor și dela 16 ani în sus și ce se va alege din ei? (la sate s'ar fi putut folosi la orice lucru). La școlăle elevii sunt învățați cu comodități (ca toți cărturarii), dar neînstare să-și câștige pâinea. Din banii petrecuți cu învățarea alfabetului s'ar fi putut înzestra și înstări atâția nevoiași, pe când după alfabet n'au nici un folos.]

[Până când stă realitatea crudă a subnutrirei țeranului nu e iertat să se facă atâta pradă pentru parada statistice și stîrpirea analfabetismului, care nu presintă nici un pericol, din contră pericolu real presintă alfabetismul, înmulțirea proletariatului intelectual și cu el a elementelor anarhizante.]

„Executarea” ogoritului.

Un agricultor, de sigur, la îndemnul unor agronomi, [ca să ne convingă că de ce sunt buni agronomii,] scrie în „Universul”, că rezultatele ogoritului sunt foarte bune, și deci că bine au făcut cei ce i-au astringi să facă agru, amenințându-i cu pedepse în bani. Că rezultatele sunt bune, aceasta n-a tras-o nimeni la îndoială. Dar noi am mai citit tot în „Universul” plânsoarea unor agricultori, de sigur, nu la îndemnul agronomilor, ci din propriul îndemn, că li-se dau învățători, să țină vite alese și să le țină bine, [dar sunt astringiți cu pe-

depse să-și strice pășunea cu ogoritul, și să-și fomezze vitele (cine n'are altă pășune).]

Aceasta ar trebui să se aibă în vedere, când se dau ordinele pentru ogorit. Să facă ogor cel ce are și pășune destulă pentru vite, dar nu și cel ce n'are alta, căci mai rațională e agricultura, care produce mai puține vipturi, dar în schimb ține mai bine vitele, cari aduc mai mult folos agricultorului decât vipturile (mai ales cu prețurile mici de azi).

[Cât pentru executarea ogoritului, acesta se poate face și fără agronomi, numai prin primării, cari cunosc mai bine nevoile țeranului, și nu vor executa pe țeranul, care are lipsă mai neapărată de pășune decât de o producțiune mai mare de vipturi.]

*

Dacă campaniile agronomilor au rezultate în adevăr, atunci faptul, că în astă toamnă s'a însemnțat mai puțin, ar fi a se datori [nu]*) numai timpului (ploilor) [și concentrărilor militare, ci și campaniei agronomilor pentru cultura porumbului, retrasă acum toamna târziu și înlocuită iar cu campania pentru grâu.]

[Să nu uităm, că înainte de pactul economic cu Germania nu ne cerea nimeni grăul de vânzare, iar acum toți se bat dela el. Dar îndată ce s'ar face pace, nimeni din apus nu ne va mai cumpăra grăul, prețul va scădea, iar primele vor crește din nou. Deci ar fi bine ca până la pace să pregătim țeranul pentru creșcerea vitelor, înmulțirea fînățelor și reducerea producțiunii grăului, înzestrându-l cu vite.] *Jary Cluj*

Un rar fenomen ceresc s'a văzut în 22 Noembrie între 10—12 ore. (Unii l-au văzut și a doua zi, mai puțin intens). A fost un halo solar, dar la 11 ore, când l-am văzut eu, nu se vedea nici cercul intern, nici cel extern, nici parheli, ci numai arcu circumzenital, dar acesta de o strălucire deosebită, ca un curcubeu intens. Frumosul fenomen a fost admirat de toată lumea, care e aplecată a vedea în el un semn ceresc bun (ca și curcubeul după diluviu). Mai șcii, poate are dreptate. [A doua zi, 23 Nov. a urmat demisiunea guvernului**) și înlocuirea lui cu alt guvern, cu câteva schimbări, cari erau neapărat de lipsă pentru liniștea țerii.]

Cluj, Noembrie, 1939.

Cetim în „Universul“ din 31 Iulie 1940: S'au prevăzut în capitolul „Eforii de pășune“ sume destul de importante față de veniturile amărîte ale unora din comune, pentru... agenții agricoli.

Or, chiar acolo unde s'au înființat efectiv asemenea agenți, ei n'au nici o activitate și nici un rost. Sunt simpli bugetivoci, cari amintesc în totul zestrea electorală, parazitată din alte timpuri.

*) Aici vechea censură a falsificat textul, ștergând pe „nu“.

**) Guvernul d-lui C. Argetoianu.